

DOKUMENT POLITIKE

Br. 2/16 – mart 2016

ODGOVOR NA PRANJE NOVCA NA KOSOVU:

IZMEĐU POLITIKE I PRAKSE

Ovaj projekat je podržan od strane: Evropske Komisije, Kancelarija Evropske Unije na Kosovu.

Sadržaj i gledišta izražena u ovoj publikaciji pripadaju KIPRED-u i ne trebaju se smatrati za gledišta Evropske Komisije, Kancelarija Evropske Unije na Kosovu.

Pripremile: Ariana Qosaj-Mustafa i Violeta Haxholli

Istraživanje podržale: Njomza Sejdullahu i Vlorë Gaxherri

Copyright © 2016 KIPRED. Sva prava su zadržana. Nijedan deo ove publikacije se ne sme reprodukovati, sačuvati na nekom povratnom sistemu, ili prenositi u bilo kom obliku, ili sa bilo kakvim sredstvima, elektronskim, mehaničkim, fotokopirnim, snimanim, ili na neki drugi način, bez prethodne pisane dozvole izdavača. Molimo vas da kontaktirate na: info@kipred.org ili na +381 38 227 778.

Objavljeno od:

Kosovar Institute for Policy Research and Development
Abdyl Frashëri Str, No. 44
10 000 Prishtina, Kosovo
Phone +381 38 227 778
www.kipred.org

Syri i Vizionit
Isa Demaj, No. 14 30000
Peja/Pec, Kosovo
Phone +381 (0) 39 423 240
www.syriivizionit.org

Sadržaj

I.	Važeći pregled aktivnosti pranja novca	1
II.	EU Zahtevi za Kosovo u borbi protiv pranja novca	3
III.	Pravni okvir za borbu protiv pranja novca	4
IV.	Odgovor putem istrage, krivičnog gonjenja i osude krivičnih dela pranja novca	7
	a) Istraga krivičnog dela pranja novca	8
	b) Odgovor sudstva	12
	c) Uloga drugih institucija u istrazi krivičnih dela pranja novca.....	14
	d) Koordinacija napora u borbi protiv pranja novca	17
V.	Zaključak i preporuke	19
VI.	Aneks.....	22

I. Važeći pregled aktivnosti pranja novca

Smatra se da je fenomen pranja novca na Kosovu široko rasprostranjen, dok je odgovor kosovskih državnih institucija u početnim fazama. Prihodi od krivičnih dela korupcije, poreskih prekršaja, uključujući utaju poreza, zločina koji se odnose na nabavku i proces privatizacije i druga finansijska krivična dela su najčešći zločini pranja novca na Kosovu.¹ Za druga primanja, uključujući ona od aktivnost krijumčarenja, veruje se da se novac pere direktno u državnu ekonomiju u oblastima kao što su izgradnja i nekretnine, maloprodaja i privredni subjekti, banke, finansijske usluge, kazina i trgovinske kompanije.² Značajne količine novca ulažu se u nekretnine, restorane, barove i igre na sreću, kao što su kazina, slot mašine i objekti za sportsko klađenje.³ Pored toga, neformalna ekonomija na Kosovu neguje odgovarajući ambijent za fenomen pranja novca. Obim sive ekonomije na Kosovu se procenjuje u rasponu od 26% do 35% ukupnog BDP-a.⁴ U istraživanju sprovedenom u 2013. poslovni menadžeri i vlasnici veruju da preduzeća u proseku prijavljuju oko 65,6% njihove prodaje, odnosno za 34,4% se izbegava prijava.⁵ Kosovski institucionalni kapaciteti za nadzor ove neformalne ekonomije i takođe legalizaciju novca, su ograničeni.

Strategija Vlade Kosova (VK) koja je sprovedena 2013. godine pokazala je da su pranje novca, finansiranje terorizma i drugih ekonomskih i finansijskih zločina, zločini kojima je teško ući u trag. Tek je 2013. godine sprovedena prva nacionalna procena rizika od strane VK o pranju novca i finansiranju terorizma. Međutim, dokument nije objavljen⁶ i među razlozima koji su navedeni je da se ne oteraju potencijalni investitori izvan Kosova.⁷ Štoviše, Finansijska obaveštajna jedinica Kosova (FOJ) objavila je u 2013. prvi put studiju o tipologiji pranja novca i finansiranju terorizma na Kosovu.⁸ Ovaj izveštaj navodi da su oblici pranja novca koji se koriste na Kosovu obično više povezani s korišćenjem bankarskog sistema kroz pozajmljivanje novca preko bankarskih kredita koji se koriste da bi se opravdalo poreklo sredstava, prenos sredstava u zemalje koje su poznate po trgovini drogom na Balkanu, bez navođenja uključenih zemalja i uz upotrebu međunarodnog transfera sredstava van Kosova, uključujući i u slučajevima trgovine ljudima i drugih oblika

¹ Ministarstvo Finansija Republike Kosova "Nacionalna strategija Republike Kosova za prevenciju i borbu protiv sive ekonomije, pranja novca, finansiranja terorizma i finansijskog kriminala 2014-2018" str.7. Dostupno na: <https://mf.rks-gov.net/en-us/National-Strategy>

² Stejt department (SAD DS), Zavod za međunarodne poslove narkotika i sprovođenje zakona, pranje novca i finansijske zločine, Državna baza podataka, jun 2015, dostupno na, <http://www.state.gov/documents/organization/239329.pdf>

³ Vidi str.30 Saveta Evrope, Projekat za borbu protiv ekonomskog kriminala (PECK) "Izveštaj o proceni saglasnosti sa međunarodnim standardima u oblasti sprečavanja pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma (AML/CFT)," objavljen decembra 2014. Dostupno na: http://www.psh-ks.net/repository/docs/AML_ENG_WEB.pdf

⁴ Vidi Ministarstvo finansija Republike Kosovo "Nacionalna strategija Republike Kosova za prevenciju i borbu protiv sive ekonomije, pranja novca, finansiranja terorizma i finansijskog kriminala 2014-2018," str.25.

⁵ RIINVEST Institut, "Platiti ili ne platiti: poslovna perspektiva neformalnosti na Kosovu, str.15. Dostupno na, http://www.fes-prishtina.org/wb/media/Publications/2013/BUSINESS_INFORMALITY_ENG_FINAL.pdf

⁶ KIPRED je poslao zahtev Ministarstvu finansija u martu 2016. da se dobije dokument, ali Ministarstvo nije do sada dostavilo dokument KIPRED-u.

⁷ KIPRED-ov razgovor s zvaničnikom FOJ, Priština, septembar 2014.

⁸ Finansijska obaveštajna jedinica Kosova (FOJ), "Tipologije pranja novca i finansiranja terorizma u Republici Kosovo". Dostupno na, <http://fju.rks-gov.net/wp-content/uploads/2014/10/Typology-Eng1.pdf>

organizovanog kriminala. Ostali oblici koji su obično u vezi s pranjem novca su upotreba transakcija velikih količina novca u novčane depozite u odnosu na poslovne aktivnosti vlasnika računa, ulaganje sredstava u nekretnine pomeranjem sredstava između nekoliko kompanija istog vlasnika i integrisanje prodaje od sredstva kroz korišćenje osiguravajućih društava istih vlasnika odnosno korišćenje građevinskih kompanija.⁹ Glavna tendencija u slučajevima pranja novca je da se sprovedu poslovne transakcije na privatne račune bez registrovanih biznisa.¹⁰

Područje izgradnje je posebno pružilo odgovarajuće okruženje za razvoj potencijalnih aktivnosti pranja novca na Kosovu. Investicije u vezi izgradnje na Kosovu su sumnjivo predvodili investitori koji nisu kvalifikovani u građevinskim radovima i koji često ne znaju poreklo uloženog novca. Nakon 1999. godine na Kosovu su sprovedene značajne aktivnosti bespravne gradnje. Procenjuje se da ima više od 350.000 nelegalnih građevina širom Kosova sa 46.000 ilegalnih objekata prijavljenih samo u opštini Priština.¹¹ Posebno, sumnjive aktivnosti pranja novca na Kosovu su se desile tokom perioda 1999.-2000. Identifikovanje aktivnosti ilegalne izgradnje smatra se teškim jer su akumulirane velike količine kapitala i korišćene bez nadgledanja kao gotovina u opticaju u nedostatku funkcionalnog bankarskog sistema.¹² Tužilaštvo nastavlja da pravda svoj nedostatak odgovora novčanim tokovima u ovom periodu.¹³ Poreklo bogatstva koje je sakupljeno i oprano u tom periodu uključujući neobjašnjivo bogatstvo, ostaje nepoznato do danas. Neobjašnjivo bogatstvo i poreklo imovine koja je deklarirana od strane visokih javnih zvaničnika i prijavljena na godišnjem nivou, pokazuju neobjašnjivo povećanje tokom godina koje ne odgovara njihovim godišnjim prihodima, međutim, i dalje nastavlja da se ne istražuje zbog slabog odziva institucija vladavine prava u tom pogledu.

Osim toga, političke stranke nastavljaju da ne izveštavaju redovno Finansijsku obavještajnu jedinicu Kosova,¹⁴ dok su najmoćnije kompanije u zemlji i dalje tesno povezane s političkim partijama i nastavljaju da dobijaju tendere i sredstva u vidu javnih tendera. Procenjuje se da je od avgusta 2007. do maja 2014. nekoliko donatora političkih partija na vlasti - privrednih subjekata i vlasnika - steklo oko 220 miliona evra u vidu javnih tendera.¹⁵ Ovaj začarani krug nastavlja da dalje umanjuje vladavinu prava na Kosovu, i prouzrokuje da se brojne aktivnosti pranja novca na Kosovu retko istražuju ili osuđuju kao što je prikazano u analizi ispod.

⁹ Ibid, str.19.

¹⁰ Vidi str.30 Saveta Evrope, Projekat za borbu protiv ekonomskog kriminala (PECK) "Izveštaj o proceni saglasnosti sa međunarodnim standardima u oblasti sprečavanja pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma (AML/CFT)," objavljen decembra 2014. Dostupno na: http://www.psh-ks.net/repository/docs/AML_ENG_WEB.pdf

¹¹ Opština Priština, Godišnji izveštaj 2015, str.3. Dostupno na, <https://kk.rks.gov.net/prishtina/getattachment/Municipality/President/President-Report/raporti-2015.pdf.aspx>

¹² KIPRED-ov razgovor s zvaničnikom FOJ, Priština, septembar 2014.

¹³ Izjava zvaničnika državnog tužilaštva iz Osnovnog tužilaštva Đakovica, na okruglom stolu organizovanom od strane KIPRED-a i Syri i Vizionit, 31. mart 2016. u Prištini.

¹⁴ Vidi Godišnji izveštaj FOJ, jun 2015. str.19.

¹⁵ Organizacija za demokratiju, anti-korupciju i dostojanstvo - Čohu, Kosovski centar za istraživačko novinarstvo (KGIN), Preportr, Periodična novina br.14, str.2. dostupno na, http://preportr.cohu.org/repository/docs/1509-Preportr14ENG_290445_606574.pdf

II. EU Zahtevi za Kosovo u borbi protiv pranja novca

EU nastavlja da traži od kosovskih institucija da postupe u vezi aktivnosti protiv pranja novca naročito u vezi efektivnog sprovođenja pravnog okvira, snažnije saradnje među ključnim institucijama s fokusom na finansijske istrage i pružanja jasne evidencije sudskih odluka u borbi protiv ove pojave.

Prema izveštaju EU o napretku 2015 za Kosovo, Evropska komisija (EK) je utvrdila da je pravni okvir Kosova u velikoj meri u skladu sa Bečkom i Palermo konvencijom, uprkos postojećih praznina u vezi s izjavama imovine od strane visokih javnih zvaničnika.¹⁶ Takođe, Kosovo treba da se potruži da uskladi svoje zakonodavstvo i praksu s preporukama Finansijske operativne grupe o pranju novca (FATF).¹⁷ Osim toga, Evropska komisija je ocenila da se Akcioni plan Kosova, uključujući nacionalnu procenu rizika o pranju novca i borbu protiv finansijskog terorizma uglavnom sprovodi na vreme.¹⁸

Ipak, proces implementacije zakona, podzakonskih akata i propisa o pranju novca i finansijskom kriminalu je i dalje nedovoljan, uprkos napretku koji je postignut od strane kosovskih institucija da se razviju odgovarajući sistemi. Dalje, rezultati nastavljaju da nedostaju uprkos politici kosovskih institucija da se sprovedu sistematski ozbiljne finansijske istrage.¹⁹ EU je pohvalila povećanje broja slučajeva protiv pranja novca koji su prosleđeni tužilaštvu uglavnom od strane policije tokom 2015. godine, ali negativno primećuje mali broj presuda do danas. U cilju povećanja rezultata i osuda EU predlaže unapređenje saradnje između FOJ Kosova i drugih zainteresovanih strana koje su nadležne za borbu protiv pranja novca. Prema EU posebno je od vitalnog značaja da se dodatno poboljša i ojača saradnja i interakcija između policije i tužilaštva. Isto tako, preporuča se jačanje odeljenja za borbu protiv korupcije Kancelarije specijalnog tužilaštva Kosova (KSTK) kako bi bila sposobna da se bavi s više slučajeva pranja novca, radeći zajedno s Misijom za vladavinu prava EU na Kosovu i EULEKS-om.²⁰

Kriterijumi koji se odnose na pranje novca su takođe među kriterijumima koje je EU postavila Kosovu u mapi puta za davanje slobodnog režima putovanja u zemlje EU. U mapi puta Kosova za liberalizaciju viznog režima, EU zahteva od kosovskih institucija da ispune sledeće uslove, kao što su: usvajanje i implementacija zakona o sprečavanju, istraživanju, krivičnom gonjenju i osudi organizovanog kriminala, uključujući pranje novca, ekonomski i finansijski kriminal, u skladu sa

¹⁶ Evropska komisija, Izveštaj o Kosovu, str.58. Dostupno na, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2015/20151110_report_kosovo.pdf

¹⁷ Finansijska operativna grupa (FATF) je međuvladino telo osnovano 1989. godine od strane Ministara njenih članova. Preporuke FATF su međunarodno odobreni globalni standardi protiv pranja novca i finansiranja terorizma: one povećavaju transparentnost i omogućavaju zemljama da uspešno preduzmu mere protiv nezakonite upotrebe njihovih finansijskih sistema. Dostupno na: <http://www.fatf-gafi.org/about/>

¹⁸ Evropska komisija, Izveštaj o Kosovu, str.58.

¹⁹ Evropska komisija, Izveštaj za Kosovo, str.18.

²⁰ Evropska komisija, Izveštaj za Kosovo, str.58.

pravnom tekovinom EU, osiguranje da se sve izmene zakona ogledaju i u krivičnom zakoniku i uspostavljanje jakog sistema protiv pranja novca. Sistem za borbu protiv pranja novca treba da bude popraćen rezultatima u sprovođenju solidnog sistema oduzimanja imovine i upravljanjem i jačanjem kapaciteta policije i FOJ-a da sprovedu na efikasan i nepristrasan način složene istrage protiv organizovanog kriminala, uključujući i pranje novca i drugi privredni kriminal. Generalno, EU zahteva jačanje kapaciteta policije da otkrije i istraži, i tužilačke službe da krivično goni i osudi na nepristrasan i efikasan način, složene slučajeve organizovanog kriminala, uključujući privredni i finansijski kriminal.²¹ Ovo bi trebalo da bude praćeno evidencijom istraga i pravosnažnih sudskih odluka u predmetima organizovanog kriminala i korupcije, uključujući pranje novca. Konačno, treći izveštaj o napretku Kosova²² u ispunjavanju uslova za liberalizaciju viza naglašava kontinuirani mali broj osuda u vezi zločina pranja novca.

III. Pravni okvir za borbu protiv pranja novca

Postojeći Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma (u daljem tekstu: Zakon pranja novca), usvojen je 2010. godine. Zakon je pretrpeo prve izmene 2013. godine, a tri godine nakon toga novi zakon se trenutno raspravlja i sastavlja.²³ EU je istakla da je pravni okvir na Kosovu u pogledu borbe protiv pranja novca u velikoj meri u skladu sa međunarodnim standardima. Ipak, inicijativa za izradu novog zakona nastoji da odgovori na preporuke Operativne grupe za finansijsku akciju usvojene u 2012.²⁴ i novu Direktivu EU 2015/849 o sprečavanju korišćenja finansijskog sistema u svrhe pranja novca ili finansiranja terorizma.²⁵ Dalje, novi nacrt bi trebalo da obuhvati i kriterijume Egmont grupe koja promoviše, između ostalog, razvoj FOJ i saradnju.²⁶ Novi nacrt zakona u skladu sa ovim kriterijumima takođe će podstaknuti Kosovo da postane član Egmont grupe.²⁷ Naime, nedostaci koje je uočila Egmont grupa se odnose na efikasnu borbu protiv

²¹ Plan za liberalizaciju viznog režima Kosova, str. 11. Dostupno na,

http://eeas.europa.eu/delegations/kosovo/documents/eu_travel/visa_liberalisation_with_kosovo_roadmap.pdf

²² Evropska komisija, Treći izveštaj o napretku Kosova u ispunjavanju zahteva za plan liberalizacije viznog režima, str.7.

Dostupno na, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/documents/policies/international-affairs/general/docs/third_report_progress_kosovo_fulfilling_requirements_visa_liberalisation_roadmap_en.pdf

²³ Nacrt zakona je dostupan u KIPRED-u.

²⁴ Međunarodni standardi za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma & proliferacije, FATF (Finansijska operativna grupa) preporuke, Preporuka B, 3. krivično delo pranja novca. Dostupno na,

http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF_Recommendations.pdf

²⁵ DIREKTIVA (EU) 2015/849 EVROPSKOG PARLAMENTA I VEĆA od 20 maja 2015 o Prevenciji upotrebe finansijskog sistema u svrhe pranja novca ili finansiranja terorizma, koja menja Uredbu (EU) br. 648/2012 Evropskog Parlamenta i Veća, i stavlja van snage Direktivu 2005/60/EC Evropskog Parlamenta i Veća, i Direktivu Komisije 2006/70/EC.

²⁶ Egmont grupa je neformalna mreža FOJ za podsticanje međunarodne saradnje. FOJ u Egmont grupi se redovno sastaju radi pronalazjenja načina da promovišu razvoj FOJ i radi saradnje, posebno u oblasti razmene informacija, obuke i razmene stručnosti. Dostupno na, <http://www.egmontgroup.org/about>

²⁷ KIPRED-ov razgovor s Nacionalnim koordinatorom za ekonomska krivična dela, januar 2016.

finansijskog kriminala.²⁸ Osim toga, EU je istakla da su sadašnji zakon i sprovođenje zakonodavnog okvira u vezi s ekonomskim i finansijskim zločinima još uvek nedovoljni.²⁹

Kada je u pitanju definicija krivičnog dela pranja novca, u skladu sa preporukama FATF, sve zemlje treba da kriminalizuju delatnost na osnovu Bečke konvencije i Palermo konvencije.³⁰ Zbog svoje složenosti, krivično delo pranja novca treba definisati na više načina. Jedna od najčešće korišćenih definicija je u skladu sa članom 3(b)(i) Bečke konvencije. Shodno tome, kosovski zakon navodi u skladu s Konvencijom da je pranje novca " ... [S]vako postupanje u nameri prikrivanja porekla novca ili druge imovine stečene putem krivičnog dela i uključuje: konverziju ili bilo koji transfer novca ili druge imovine koja potiče od kriminalne delatnosti; ili sakrivanje ili maskiranje prave prirode, porekla, mesta, kretanja, vlasništva ili prava u vezi novca li druge imovine koja potiče od kriminalne delatnosti..."³¹

Krivično delo pranja novca na Kosovu je kriminalizovano Zakonom o borbi protiv pranja novca 2010. godine, iako je prethodno bilo pokriveno Uredbom UNMIK-a o sprečavanju pranja novca i srodnih krivičnih dela.³² Takođe je predviđeno novim krivičnim zakonikom Kosova (2013), u poglavlju XXV odnosno krivična dela protiv privrede, zajedno sa kaznama kako je navedeno u Zakonu o sprečavanju pranja novca i finansiranju terorizma.³³ Sadašnji Zakon definiše krivično delo pranja novca u članu 32, i predviđa kazne u trajanju do deset (10) godina zatvora i novčanu kaznu do tri (3) puta više od vrednosti imovine koja je predmet krivičnog dela.³⁴ Pored toga, Vlada Kosova je usvojila dve (2) dodatne Administrativne direktive (AD)³⁵ i još šest (6) Administrativnih uputstva (AU)³⁶ koji su u direktnoj vezi sa sprovođenjem Zakona o sprečavanju pranja novca.

²⁸ Državni tužilac Kosova, tromesečni izveštaj (april-jun 2015) o aktivnostima I preporukama nacionalnog koordinatora za borbu protiv ekonomskih krivičnih dela, juli 2015, str. 10. Dostupno na, http://www.psh-ks.net/repository/docs/Raporti_%28prill-qershor_2015%29_shqip-per_publicim.pdf

²⁹ Str.18 EU Izveštaj napretka za Kosovo, 2015.

³⁰ Konvencija Ujedinjenih naroda protiv nezakonitog prometa opojnih droga i psihotropnih supstanci (1988) (u daljem tekstu: Bečka konvencija). Dostupno na, http://www.unodc.org/pdf/convention_1988_en.pdf
Vidi takođe konvenciju Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organizovanog kriminala (2001), (nadalje: Palermo konvencija). Dostupno na, http://www.unodc.org/pdf/crime/a_res_55/res5525e.pdf

³¹ Zakon br.03/L - 196 o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma (u daljem tekstu: SPN/CFT zakon), novembar 2010, član 1, stav 1.23. Dostupno na, <http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2010-196-eng.pdf>

³² UNMIK Uredba br. 2004/2 o sprečavanju pranja novca i srodnih krivičnih dela, kao što je izmenjena Uredbom br. 2005/9. Dostupno na, http://www.unmikonline.org/regulations/2004/RE2004_02.pdf

³³ Vidi član 308 Krivičnog zakonika Kosova. Dostupno na, <http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/Criminal%20Code.pdf>

³⁴ Vidi član 32, dostupno na, <http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2010-196-eng.pdf>

³⁵ AD FOJ-K br. 02/2015 o prevenciji i otkrivanju pranja novca, i AD br. 001/2013 Obuka za prevenciju i borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma. Dostupno na, <http://fiu.rks-gov.net/legislation/?lang=en>

³⁶ AI FOJ-K br. 05/2014 o minimalnim standardima, pisanim postupcima i kontroli za sprečavanje i otkrivanje pranja novca i finansiranje terorizma od strane pokrivenih profesionalaca, AI FOJ-K br. 04/2014 o politički izloženim osobama, AI FOJ-K br. 03/2014 o postupku za donošenje administrativnih sankcija za nepoštovanje izveštavanja ispitanika sa LPMLTF, AI o finansijskoj obavještajnoj jedinici br. 02/2014 o izuzimanju određenih transakcija iz izveštavanja, AI MF-br. 04/2013 o nacionalnoj proceni rizika pranja novca i finansiranja terorizma, AU br. 001/2013 o

Novi nacrt zakona se trenutno razmatra i privodi kraju s nekoliko pripadnika civilnog društva koji su pozvani da daju komentare na proces. Civilno društvo je nedavno dalo komentare pod vođstvom inicijative potpomognute od strane Fondacije civilnog društva na Kosovu, da bi izrazilo svoju zabrinutost u vezi s zahtevima aktuelnog nacrta zakona kod izmene uslova izveštavanja za NVO. Pored toga, komentari civilnog društva su u skladu sa komentarima EU i kritikama u Izveštaju EU o napretku za 2014. koji obavezuju organizacije civilnog društva da traže izuzeće od FOJ za sve donacije iznad 1000 € iz jednog izvora i za sve troškove iznad 5000 € iz jednog jedinog izvora.³⁷ Osim toga, EU je ustanovila kao problem nedostatak kriterijuma za odobravanje izuzeća. Novi nacrt zakona je smanjio zabranu na 500 evra i dodatno izazvao kritike grupa civilnog društva tumačenjem ovih zahteva kao potencijalno upletanje u pravovremeni i nezavisni rad NVO sektora. Osim toga, s ovim predviđenim ograničenjima, kosovske institucije će imati mnogo težu poziciju u pogledu prevencije vis-à-vis organizacija civilnog društva nego bilo koja druga zemlja u regionu Zapadnog Balkana.

Po članovima 3 i 59 novog nacrta zakona,³⁸ administrativni zahtevi za NVO da izveštavaju su predviđeni kao krivična dela koja se gone u osnovnim nivoima gonjenja na Kosovu. Promena u nadležnosti istrage je takođe kritikovana od strane civilnog društva jer su ova dela po ranijem zakonu bila pod isključivom nadležnosti STRK.³⁹ Kao rezultat pritiska civilnog društva, novi nacrt zakona izgleda da svodi na minimum ograničenja za NVO sektor.⁴⁰ Gore pomenuti zahtevi za izveštavanje će se primenjivati samo na gotovinske transakcije nevladinih organizacija. Iako su NVO ukazale na globalno potencijalnu opasnost u borbi protiv terorizma, u skladu sa preporukama FATF,⁴¹ VK je opravdala svoja ograničenja za kontrolu potencijalnih zloupotreba NVO koje se mogu povezati s terorističkim organizacijama ili verskim udruživanjem.⁴² Međutim, NVO sektor i dalje nije kategorisan na Kosovu čime se sve NVO smatraju za potencijalnu pretnju. Suprotno, organizacije humanitarnog i verskog karaktera, kao i verske zajednice se ne smatraju NVO.⁴³ U nedostatku novog Zakona o slobodi vere na Kosovu,⁴⁴ trenutni nacrt zakona zahtevima izveštavanja izostavlja ovaj sektor od svih zahteva izveštavanja.⁴⁵ Ostavljajući ovaj sektor potpuno van kontrole vlade, ipak

prikupljanje statističkih podataka, izveštaja i preporuka o pranju novca i finansiranju terorizma. Dostupno na, <http://fju.rks-gov.net/legislation/?lang=en>

³⁷ Str. 12 EU Izveštaj o napretku za Kosovo, 2014.

³⁸ Nacrt zakona protiv pranja novca i finansiranja terorizma, članovi 3 i 59, stav 3. Nacrt dostupan u KIPRED-u.

³⁹ Komentari su omogućeni i pripremljeni od strane KCSF, februar 2016. Dostupno u KIPRED-u.

⁴⁰ Izjava zvaničnika Pravne kancelarije FOJ, na okruglom stolu organizovanom od strane KIPRED-a i Syri i Vizionit, 31. mart 2016. u Prištini.

⁴¹ Vidi str. 54 FATF preporuka, Interpretaciona beleška za preporuku 9 za nevladine organizacije.

⁴² Izjava FOJ zvaničnika na okruglom stolu KIPRED i SiV, 31. mart 2016. u Prištini.

⁴³ Vidi član 2 Zakona o slobodi udruživanja u nevladinom sektoru.

⁴⁴ Sloboda vere na Kosovu se i dalje uređuje Uredbom UNMIK 2006/48 o slobodi vere na Kosovu. Dostupno na http://www.gazetazyrtare.com/e-gov/index.php?option=com_content&task=view&id=64&Itemid=28&lang=en

⁴⁵ Vidi US Stejt department izveštaj o Međunarodnom izveštaju o slobodi veroispovesti 2014, poglavlje o Kosovu. U izveštaju se navodi da su se verske grupe složile da se ne registruju kao NVO, uz mnogo grupa koje izveštavaju o poteškoćama prilikom registracije imovine i vozila, otvaranja bankovnih računa, i plaćanja poreza na zarade zaposlenih. Malo verskih zajednica je bilo u stanju da otvori račune u bankama, ali neke zajednice su imale poteškoća da sprovedu osnovne finansijske zadatke. Dostupno na:

<http://www.state.gov/j/drl/rls/irf/religiousfreedom/index.htm#wrapper>

NVO sektor nastavlja da bude pod prismotrom. Odgovarajuća balansiranja i procene rizika stoga treba da uzmu u obzir realistične i potencijalne pretnje. U međuvremenu, kako Kosovo takođe prolazi kroz izradu novog Zakona o slobodi vere, trebalo bi uzeti u obzir potencijalno uklanjanje nevladinog sektora sa sadašnjeg sprečavanja pranja novca i zahteva izveštavanja finansiranja terorizma. VK treba da ima za cilj da uspostavi ravnotežu sprovođenjem procene rizika kako bi se uključile organizacije humanitarne i/ili verske dobrotvorne prirode uključujući i njihove finansijske transakcije, takođe uz usvajanje Zakona o slobodi vere.

Sve u svemu, važeći zakon o borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma ocenjen je da je u najvećoj meri u skladu s međunarodnim standardima i preporukama FATF iz 2012. godine, međutim njegovi nedostaci koji se odnose na borbu protiv efikasnog pranja novca i finansiranja terorizma se trenutno rešavaju. Fokus zakona takođe treba da bude na usvajanju promena u pravnom okviru koje se odnose na istragu, gonjenje i osudu slučajeva pranja novca kako je niže navedeno. Osim toga, sadašnji nacrt zakona treba da razmotri balansiranje klauzula za rešavanje potencijalnih pravnih praznina i realnih pretnji od strane NVO sektora u skladu s preporukama FATF i potrebe da se ispituju finansijske transakcije organizacija humanitarne i/ili verske dobrotvorne prirode.

IV. Odgovor putem istrage, krivičnog gonjenja i osude krivičnih dela pranja novca

Smatra se da je Kosovo napredovalo u uspostavi strateškog režima za borbu protiv pranja novca.⁴⁶ U septembru 2014. godine, VK je usvojila Nacionalnu strategiju i akcioni plan za prevenciju i borbu protiv neformalne ekonomije, pranja novca, finansiranja terorizma i finansijskog kriminala za 2014-2018.⁴⁷ Nakon toga, sastavljen je nacionalni izveštaj procene rizika o pranju novca i finansiranju terorizma.⁴⁸ Ipak, institucionalni odgovor u borbi protiv pranja novca je slab zbog političkog uplitanja, nedostatka volje da se reaguje od strane odgovarajućih institucija, nakon čega sledi nedostatak kapaciteta za bavljenje slučajevima pranja novca koji ometaju efikasno postupanje u borbi protiv pranja novca.

Obzirom da je pranje novca krivično delo koje je često povezano s drugim krivičnim delima uključujući korupciju i organizovani kriminal, institucije za vladavinu prava treba da se bave aktivnostima koje prethode pranju novca, uključujući korupciju, sivu ekonomiju i utaje poreza.⁴⁹ Dalje, godišnje prijavljena imovina javnih službenika i njihovo neobjašnjivo bogatstvo su istaknuti

⁴⁶ US Stejt Department, str. 249.

⁴⁷ Ministarstvo finansija Republike Kosovo "Nacionalnu strategiju i akcioni plan za prevenciju i borbu protiv neformalne ekonomije, pranja novca, finansiranja terorizma i finansijskog kriminala za 2014-2018" Dostupno na: <https://mf.rks-gov.net/en-us/National-Strategy>

⁴⁸ Dokument nije učinjen javnim, po zahtevu KIPRED-a.

⁴⁹ Izjava zvaničnika EULEX na okruglom stolu organizovanom od strane KIPRED –a i Syri i Vizionit, 31. mart 2016. u Prištini.

kao koristan put za sprovođenje potencijalnih istraga o pranju novca, korupciji i srodnim delatnostima.⁵⁰

Dalje, uspešna istraga krivičnog dela pranja novca veoma zavisi od kvalitativnog izveštavanja o potencijalnim aktivnostima pranja novca, kao i od koordinacije i saradnje institucija koje imaju mandat. Odgovori uključuju određen broj aktera koji imaju odgovornosti i odgovarajuće nadležnosti za borbu protiv pranja novca. Međutim, vođstvo imaju specijalni tužioci i tužilačke službe u celini. Siromašna evidencija do sada istraženih slučajeva (samo jedan slučaj u 2015. godini), te optuženih i osuđenih u borbi protiv pranja novca ukazuju na nedostatke, kako u radnom učinku odgovornih institucija, tako i u lancu koordinacije i saradnje. Nadležne institucije opravdavaju da je njihovo ograničeno delovanje rezultat složenosti krivičnog dela pranja novca i nedostataka pravnog okvira i institucionalnih kapaciteta. Pored toga, postoji tendencija da se prebaci krivica na druge⁵¹ u ukupno slabom postizanju rezultata u borbi protiv fenomena pranja novca.

a) Istraga krivičnog dela pranja novca

Tužilaštava i posebno sudovi nastavljaju da slabo sprovode istragu, optužnice i konačne odluke u slučajevima koji se odnose na aktivnosti pranja novca. Kancelarija Specijalnog tužilaštva (STRK) i dalje ima ekskluzivna nadležnosti u istraživanju i krivičnom gonjenju slučajeva pranja novca.⁵²

Siromašna evidencija se često opravdava činjenicom da je zločin pranja novca složen po svojoj prirodi i da često može uključivati međunarodne transakcije koje je teško pratiti.⁵³ Iako kompleksne po prirodi, aktivnostima potrošnje za sumnjive kriminalne transakcije, uključujući pranje novca se može lako ući u trag ako se pažljivo prate. Međutim, postoji nedostatak inicijative za istragu i gonjenje slučajeva i volje od strane tužilačkih službi, koji se često opravdava potrebom da Kosovo izradi poseban zakon u cilju prebacivanja teret dokazivanja na okrivljenog koji je osumnjičen.⁵⁴ Novi zakon koji je iniciran 2015. godine od strane Ministarstva pravde, poznat kao “Zakon za borbu protiv mafije,” bi učinio ilegalna sredstva lako dostupnim za zaplenu, oduzimanje ili konfiskaciju bez konačne presude, zahtevajući da optuženi pod sumnjom treba dokazati da postojeći fondovi nisu ilegalna sredstva i da ne potiču od nezakonitih/kriminalnih aktivnosti.⁵⁵ Poznat kao princip “prebacivanja tereta dokazivanja” po kojem optuženi pod sumnjom treba da dokaže poreklo svojih sredstava i kako su ta sredstva stečena. Ipak, sadašnji zakon Kosova sadrži proširene i poboljšane

⁵⁰ Vidi na primer izveštaj KIPRED-a “Nekašnjivost na Kosovu: neobjašnjivo bogatstvo” novembar 2013. Dostupno na http://www.kipred.org/repository/docs/THE_IMPUNITY_IN_KOSOVO_INEXPLICABLE_WEALTH_632453.pdf

⁵¹ PECK Izveštaj procene 2014, str.64.

⁵² Član 5 Kosovskog Zakona o specijnom tužilaštvu Republike Kosovo, dostupno na http://www.gazetazyrtare.com/e-gov/index.php?option=com_content&task=view&id=143&Itemid=56&lang=en

⁵³ Diskusija zasnovana na doprinosu, Zvanični transkript s okruglog stola organizovanog od strane KIPRED-a i Syri i Vizionit, 31. mart 2016. u Prištini.

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ Kopija nacrtu zakona je dostupna u KIPRED-u.

zakonske odredbe o istraživanju i procesuiranju slučajeva pranja novca, naročito ako se uporedi s Zakonikom o krivičnom postupku Kosova iz 2003. godine.⁵⁶ Državni tužilac ima bolja sredstva na raspolaganju kada istražuje krivično delo pranja novca i kada identifikuje bankovne račune koji bi mogli sadržavati ilegalna sredstva i može brzo zamrznuti sredstva ako je to potrebno. U optužnici državni tužilac treba da navede sredstva za koja se sumnja da potiču od krivičnog dela ili da su profiti krivičnog dela.⁵⁷ Sud treba da preispita proširena ovlašćenja tužioca da zamrzne, oduzme i konfiskuje imovinu. U slučajevima krivičnih dela u vezi korupcije koji uključuju davanje mita na primer, novi Zakonik o krivičnom postupku favorizuje konfiskaciju imovine po članu 281, ukoliko postoji optužnica koja se odnosi na delo korupcije, mito se ne može vratiti, čak i kada je optuženi oslobođen.⁵⁸

Dalje, ako se stvari oduzimaju sudskim nalogom, sudovi treba da u roku od 60 dana pokrenu stalnu zaplenu pregledom naloga. Prema članu 275, stav 3, savetuje se Državnom tužiliocu da koristi kvalifikovane finansijske stručnjake koji u izveštaju ili tokom svedočenja na glavnom pretresu daju mišljenje o tome da li zgrada, nepokretnost, pokretna imovina i druga sredstva navedena u optužnici potiču od krivičnog dela za koje se sprovodi istraga.⁵⁹ Međutim, Specijalni tužioci oklevaju da koriste dostupna finansijska veštačenja. Iako postoje profilisani stručnjaci, uključujući devet (9) finansijskih stručnjaka koji pokrivaju nabavke, poreze i druga finansijska pitanja njihova pomoć se retko koristi od strane specijalnih tužilaca.⁶⁰ Generalno, pravni okvir se čini dovoljnim, ali tužioci preferiraju lakše rešenje da se bave slučajevima visokog profila korupcije i potencijalnih aktivnosti pranja novca prebacivanjem tereta dokazivanja na optužene koji su pod sumnjom. Kosovske institucije treba da osiguraju da bilo koja buduća inicijativa da se prebaci teret dokazivanja u slučajevima istrage pranja novca i privrednog kriminala, treba uspostaviti ravnotežu između zaštite svojinskih prava optuženih i eventualnog kršenja putem selektivnog pristupa državnih tužilaca.

Generalno, postoji nespremnost specijalnih tužilaca da pokrenu i vode istragu u slučajevima pranja novca. Kao što se vidi iz podataka tužilaštva njihov učinak je slab. Na primer, tokom 2015. godine, STRK je primilo devet (9) krivičnih prijava protiv 27 lica. Većina izveštaja je podneta od strane kosovske policije sa sedam (7) krivičnih prijava, dok je jedna (1) prijava podneta od strane FOJ i jedna (1) na vlastitu inicijativu državnog tužioca.⁶¹ Tokom 2015. godine, STRK je nasledio dodatnih 28 krivičnih prijava iz 2014. izapočelo je 2015. godinu sa ukupno 36 slučajeva pranja novca.

⁵⁶ Vidi str. 42 "Vodič za Zakonik o krivičnom postupku Kosova i Krivični zakonik Kosova," Jon Smibert za US DoJ, OPDAT US Ambasada Priština, 2003. Kopija dostupna u KIPRED-u.

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ Str.42 beleška iznad pod 53.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Izjava visokog zvaničnika Ureda EU na Kosovu, na okruglom stolu organizovanom od strane KIPRED-a i Syri i Vizionit, oktobar 2016. u Prištini.

⁶¹ Godišnji izveštaj 2015, podnesen KIPRED-u u e-mail komunikaciji s Tužilačkim savetom Kosova (januar 2016). Vidi takođe Godišnji izveštaj o mehanizmu evidencije 2014, dostupan na: http://www.psh-ks.net/repository/docs/TRACKING_MECHANISM_ANNUAL_REPORT_FOR_2014.pdf.

Međutim, tokom 2015. godine STRK je uspelo da reši samo šest (6) slučajeva pranja novca od 36 slučajeva, sa preostalih 83% slučajeva koja su nerešena i samo 17% slučajeva koji su rešeni. Evidencija je slabija u odnosu na 2014. kada je STRK rešilo 14 slučajeva, odnosno kada je odnos predmeta 67% nerešena prema 33 % rešena.⁶² (Vidi Tabelu 1.1)

Tabela 1.1: Evidencija STRK u rešavanju slučajeva pranja novca (2014-2015))				
Kancelarija Specijalnog tužioca	Broj rešenih slučajeva	% rešenih slučajeva	Broj nerešenih slučajeva	% nerešenih slučajeva
Godina 2014	14	33%	28	67%
Godina 2015	6	17%	30	83%

Izvor: Tužilački savet Kosova

Osim toga, tokom 2015. godine u 6 rešenih predmeta od 36 ukupno, STRK izveštava da su rešeni slučajevi podizanjem optužnica protiv šest (6) osoba, nalaganjem mera psihijatrijskog lečenja za 4 osobe⁶³ i okončanjem istrage protiv 4 osobe. Do kraja 2015. godine STRK tužioci se nisu bavili krivičnim prijavama protiv 92 osoba. Osim toga, broj optužnica je bio niži u 2015. godini u odnosu na 2014. sa 18 optuženih osoba, od ukupno rešenih slučajeva protiv 37 lica.

Opravdavajući svoj slab učinak, tužioci izveštavaju da je kvalitet krivičnih prijavi koje su podnete od strane kosovske policije slab. Tužioci takođe priznaju odgovornost za podnošenje slabo argumentiranih optužnica zbog složenosti prirode slučajeva pranja novca, što je posledično dovelo do odbacivanja slučajeva od strane sudova.⁶⁴ Na primer, na celom Kosovu u 2015. tužioci su odredili privremene zaplene u vrednosti od 20.000.000,00 € u slučajevima privrednog kriminala, uključujući i krivična dela opojnih droga i organizovanog kriminala. Osim toga, kosovski Nacionalni koordinator za privredni kriminal je takođe izvestio da su u slučajevima krivičnih dela koja se odnose na opojne droge, tužioci bili voljni da koriste sekvestraciju i naloge za konfiskaciju i za slučajeve vozila koja su uhvaćena u transportu droge.⁶⁵ Osim toga, sudovi su nastavili s malim brojem pravosnažnih presuda, uključujući u slučajevima pranja novca, s jednom (1) presudom donetom tokom 2015. godine. Loši rezultati u pravosnažnim presudama i odbacivanje predmeta od strane sudova znatno oštećuju budžet Kosova sa značajnom količinom imovine koja ostaje pod upravom dok čeka trajno

⁶² Tabela odražava samo slučajeve koji su u radu u STRK. Jedan (1) slučaj pranja novca je bio prijavljen od strane Osnovnog tužilaštva u Prizrenu u 2014. Slučaj je bio prebačen i nije rešen tokom 2015. Statistički podaci iz e-mail komunikacije KIPRED-a s zvaničnicima Tužilačkog saveta Kosova, godišnji izveštaj 2015, januar 2016.

⁶³ KIPRED je zatražio od TSK objašnjenja o tome kako su psihijatrijska lečenja zatražena u slučajevima pranja novca. Nikakav odgovor još nije pružen.

⁶⁴ Izjava Državnog tužioca na na okruglom stolu organizovanom od strane KIPRED-a i Syri i Vizionit, 31. Mart 2016. u Prištini.

⁶⁵ Vidi str.4 "Tromesečni izveštaj o aktivnostima i preporukama Nacionalnog koordinatora protiv ekonomskog kriminala, oktobar-decembar 2015," za Tužilački savet Kosova.Kopija dostupna u KIPRED-u.

oduzimanje od strane države. Zaglavljen u beskrajnom prebacivanju krivice između organa za sprovođenje zakona, tužilaštava i sudova, Tužilački savet Kosova bi trebalo ipak da poboljša svoje kapacitete za praćenje i da temeljito proceni odgovornost tužilačke službe u postupanju u slučajevima pranja novca. Dalja analiza treba takođe da razmotri slabe učinke u postupanju u istrazi, krivičnom gonjenju i kvalitetu optužnica u vezi s delima pranja novca.

STRK takođe nastavlja da radi s ograničenim kapacitetima, uključujući nedovoljan broj tužilaca i nedostatak stručnosti u slučajevima pranja novca.⁶⁶ Specijalni tužioci nastavljaju da rade u malom broju sa devet (9) tužioca koji se bave slučajevima pranja novca, i drugim slučajevima teških krivičnih dela, uključujući privredne prestupe, organizovani kriminal i korupciju. Ograničeni kapaciteti za regrutovanje novih tužilaca mogu biti otežani osetljivom prirodom predmeta kojima se bave specijalni tužioci. Osim toga, Nacionalni koordinator za borbu protiv privrednog kriminala je izvestio da su ograničeni ljudski resursi STRK dodatno otežani unutrašnjim postupcima zapošljavanja u tužilaštvima.⁶⁷ Koordinator dalje preporučuje da Ministarstvo pravde Kosova treba da izmeni STRK zakon iz 2008. godine, sa ciljem da se omogući uključivanje istaknutih pravnika u prijavu za STRK. Trenutno pravilo zapošljavanja zahteva da tužioci treba da provedu u tužilaštvima najmanje sedam godina. Oslanjanje na ove stroge procedure unutrašnjeg regrutovanja tužilačkih službi radi povećanja broja tužilaca u STRK, do sada nije dalo nikakve rezultate. Sadašnji sastav STRK nije nužno obezbedio kvalifikovane kandidate, pokazujući i dalje oklevanje u istraživanju slučajeva pranja novca.

Osim toga, kada je reč o radnjama preduzetim od strane STRK tužioca koje se odnose na krivično delo pranja novca, tokom 2015. tužioci nisu smatrali da je potrebno zatražiti dodatne informacije i naloge za tajne mere u istragama u vezi pranja novca. S druge strane, tokom 2014. godine, postojala su 34 zahteva za dodatnim informacijama od strane tužilaca sa najmanje devet (9) naloga za tajne mere (videti Aneks Tabela 1.4). Uz prijavljenu nespремnost specijalnih tužioca da koriste stručnosti devet (9) finansijskih stručnjaka koji su na raspolaganju STRK, i dalje izaziva zabrinutost činjenica da specijalni tužioci ne traže dodatne informacije, niti koriste tajne mere, uzimajući u obzir složenost krivičnih dela pranja novca. Posebno, ovi nedostaci su prepreka da se pripreme slučajevi obzirom da tužioci tvrde da se suočavaju s poteškoćama u dokazivanju slučajeva pred sudovima zbog nedostatka dokaza.

Sve u svemu, nedostatak inicijative i spremnosti da rade na kompleksnim zločinima pranja novca može biti predmet potencijalnog političkog uticaja koji specijalnim tužioci ne prijavljuju. Do sada su specijalni tužioci retko prijavljivali da su imali spoljne pritiske od optuženih pod sumnjom, jer su se retko bavili slučajevima visokog profila, uključujući predmete koji uključuju političke ličnosti visokog profila.⁶⁸ Poznato je da na Kosovu postoji značajno povećanje bogatstva visokih javnih

⁶⁶ Izjava državnog tužioca na okruglom stolu organizovanom od strane KIPRED-a i Syri i Vizionit, mart 2016 u Prištini.

⁶⁷ Vidi prepruke u "Tromesečni izveštaj o aktivnostima i preprukama Nacionalnog koordinatora protiv ekonomskog kriminala, oktobar-decembar 2015," za Tužilački savet Kosova. Kopija dostupna KIPRED.

⁶⁸ KIPRED-ov izvor, Specijalni tužilac STRK, 2015.

zvaničnika kada se uporede njihovi godišnji prihodi, koji se mogu lako pratiti praćenjem prijave imovine i bogatstva Agenciji za borbu protiv korupcije.⁶⁹ Kako neobjašnjivo bogatstvo ostaje nedodirljivo na Kosovu, specijalni tužioci i dalje ostaju unutar svojih zona komfora, retko izveštavajući ili zahtevajući mere zaštite.

Dalje, prijavljeno je da su institucionalni zvaničnici koji su osudili potencijalne aktivnosti pranja novca, često suočeni s proizvoljnim merama od strane njihovog menadžmenta, što je često popraćeno suspenzijom ili transferom u druge institucionalne grane.⁷⁰ Bez razvoja odgovarajućeg mehanizma da se takođe dovoljno zaštite potencijalni ‘doušnici,’ uspešno izveštavanje i istrage krivičnih dela pranja novca će i dalje biti na niskom nivou. Uz trenutni minimalni odziv STRK u krivičnom gonjenju aktivnosti pranja novca, verovatnoća da će Kosovo ostvariti rezultate u istrazi i krivičnom gonjenju krivičnih dela pranja novca je i dalje veoma mala. Uloga koju su sudovi imali u ovom pogledu još više udaljuje Kosovo od uspešnih rezultata istrage, gonjenja i osude krivičnih dela pranja novca i privrednog kriminala u celini.

b) Odgovor sudstva

Kosovo nastavlja da ima Specijalno tužilaštvo na nacionalnom nivou koje se bavi istragama i krivičnim gonjenjem slučajeva ekskluzivnih i subsidijarnih nadležnosti, kao što su krivična dela organizovanog kriminala, terorizma, pranja novca i korupcije.⁷¹ Postojeća nacionalna struktura sudova koja se odnosi na krivična dela slična je STRK, međutim uključuje i sva krivična dela kažnjiva s deset ili više godina kako je predviđeno zakonom, uključujući teško ubistvo.⁷² Ovim krivičnim delima se prema novoj sudskoj strukturi bave Odeljenja za teška krivična dela osnovnih sudova, međutim sudije nastavljaju unutar Odeljenja da se na dnevnoj bazi bave velikim brojem predmeta u postupku, takođe postupajući u slučajevima krivičnih dela koja su kažnjiva s deset ili više godina.

Kosovski sudovi pate od endemskog nedostatak ljudskih resursa s godišnjim budžetom dodeljenim u 2015. godini od strane Vlade Kosova u iznosu od 1,14% od godišnjeg budžeta Kosova za 2015.⁷³ Sudovi imaju mali broj sudija u poređenju sa malim brojem rešenih predmeta. Na primer, Osnovni sud u Prištini je tokom 2015. godine radio sa samo dvanaest (12) sudija u Odeljenju za teška krivična dela sa 1970 nerešenih predmeta koji su preneseni iz 2014. Početkom 2016. godine, Odeljenje je

⁶⁹ Vidi KIPRED-ov izveštaj “Nekažnjivost na Kosovu: neobjašnjivi bogatstvo” novembar 2013. Dostupno na http://www.kipred.org/repository/docs/THE_IMPUNITY_IN_KOSOVO_INEXPLICABLE_WEALTH_632453.pdf

⁷⁰ Izjava zvaničnika za sprovođenje zakona, na okruglom stolu organizovanom od strane KIPRED-a i Syri i Vizionit, 31. mart 2016. u Prištini.

⁷¹ Član 5 i 9 Zakona o Specijalnom tužilaštvu Republike Kosovo, 2008. Dostupno na http://www.gazetazyrtare.com/e-gov/index.php?option=com_content&task=view&id=143&Itemid=56&lang=en

⁷² Član 15, stav 21 kosovskog Zakona o sudovima, usvojen 2010. Dostupno na <http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2010-199-eng.pdf>.

⁷³ Budžet za Sudski savet Kosova u 2015. pokriva sve troškove za sudstvo Kosova, uključujući ljudske resurse. Vidi Ministarstvo finansija, Zakon br. 05-L-001 o budžetu Republike Kosovo za 2015. godinu. Dostupno na <https://mf.rks-gov.net/sq-al/Buxheti/Buxheti-i-Republikes-se-Kosoves/Buxheti-qendrore>

nastavilo s radom sa 2170 nerešenih slučajeva.⁷⁴ Ovo odeljenje je rešilo samo 520 predmeta od 2732 predmeta u radu.⁷⁵ Uslovi postavljeni u Mapi puta za liberalizaciju viznog režima omogućili su da do januara 2016, šest (6) sudija bude prebačeno u Odeljenje za teška krivična dela, te sada Odeljenje ima 18 sudija.⁷⁶ Vlada Kosova i dalje tvrdi da nema potrebe da se dodatno poveća broj sudija.⁷⁷ Sudstvo na Kosovu nastavlja da radi uz ozbiljne nedostatake sistemskih i ljudskih resursa, ometajući efikasno pružanje pravde građanima Kosova. Do sredine 2015. godine pravosuđe je imalo 400.000 slučajeva nerešenih zaostalih predmeta koji su nasleđeni tokom godina.⁷⁸ Tokom 2016. godine nastavilo je da radi sa godišnjim budžetom od 1,22% koji je dodeljen od strane Ministarstva finansija za sektor pravosuđa.⁷⁹

Loše rezultate opravdavaju i sudski zvaničnici koji zahtevaju posebno odeljenje/sud za bavljenje STRK slučajevima.⁸⁰ Po mišljenju sudova, nemoguće je ostvariti efikasne rezultate u rešavanju slučajeva pranja novca dok se takođe bave brojnim opštim krivičnim delima kao što su teško ubistvo.⁸¹ Ipak, ove potrebe su nastavile da nailaze na nerazumevanje u okviru trenutnih prioriteta Vlade radi jačanja vladavine prava.

Kada su u pitanju osude slučajeva pranja novca, kosovski sudovi su tokom 2015. godine uspeali da donesu samo jednu (1) odluku protiv jednog (1) lica, koje je proglašeno krivim po optužbi.⁸² Tokom 2014. godine nije bilo presuda sudova u vezi sa optužnicama za pranje novca. Slabi sudski rezultati se često opravdavaju ograničenim znanjem i iskustvom kosovskog pravosuđa da se bavi krivičnim delom pranja novca.⁸³

Pored kosovskih institucija, EU Misija za vladavinu prava na Kosovu EULEKS se bavila slučajevima pranja novca. EULEKS se nije posebno usmerio na slučajeve pranja novca, iako su oni bili deo istraga o organizovanom kriminalu. Do juna 2014, EULEKS je imao osam (8) nerešenih slučajeva pranja novca kojima su se bavili njegovi tužioci.⁸⁴ Tokom 2014. i 2015. godine njegovi tužioci podigli su ukupno četiri (4) optužnice u slučajevima pranja novca. Nakon toga, donate su dve (2) presude, u

⁷⁴ Vidi str. 10 "Statistički godišnji izveštaj o sudovima – 2015", Sudski savet Kosova, februar 2016. Dostupno na: file:///C:/Users/PC/Downloads/RAPORTI%20I%20PERGJITHSHEM%202015_22_02_2016.pdf

⁷⁵Ibid.

⁷⁶ Vidi str.1 kosovskog doprinosa o ispunjavanju preostalih osam (8) preporuka iz Dijaloga za liberalizaciju viza, januar 2016. Fizička kopija u KIPRED-u.

⁷⁷ Ibid, str.2.

⁷⁸ Vidi str.35 EU Izveštaj napretka za Kosovo, 2015.

⁷⁹ Vidi takođe Ministarstvo finansija, Zakon o budžetu Republike Kosova za 2016 godinu.

⁸⁰ KIPRED-ov razgovor s bivšim Predsedavajućim SSK, g. Peci, august 2015.

⁸¹ KIPRED-ov razgovor s sudijom Osnovnog suda Priština, august 2015.

⁸² Ove statistike su zasnovane na Godišnjem izveštaju za 2015, koji je dostavljen KIPRED- u u email komunikaciji s Tužilačkim savetom Kosova (januar 2016), koji je poznat kao Među- institucionalni mehanizma za praćenje TSK. Suprotno, sudovi izveštavaju o osudama u 2 slučaja pranja novca tokom 2014. godine i nijednom slučaju osuđenom 2015. Godine. KIPRED-ova email komunikacija s Direktorom statističkog odeljenja TSK, april 2016.

⁸³ KIPRED-ov razgovor s Nacionalnim koordinatorom za ekonomski kriminal, 29. januar 2016. u Prištini.

⁸⁴ E-mail komunikacija KIPRED-a s EULEK-om, Kancelarija za odnose s javnošću, februar 2016.

jednom slučaju (1) optužen je oslobođen, a u drugom su optuženi proglašeni krivim i osuđeni, između ostalog, za ovaj zločin.⁸⁵

Tabela 1.2: Sudske presude za optužene za krivično delo pranja novca, tokom 2013, 2014 i 2015		
Godina	Broj osoba za koje je sud doneo presudu	Broj osoba koje su proglašene krivim
2013	-	-
2014	-	-
2015	1	1

Izvor: Tužilački savet Kosova

Uz slabu evidenciju osuda u krivičnim delima pranja novca, nedostatak ljudskih resursa sudova i specijalizovanih sudija nastavlja da ometa efikasnu isporuku njihovog mandata. U cilju povećanja rezultata sudstva u borbi protiv složenih krivičnih dela organizovanog kriminala, pranja novca i u borbi protiv visokog profila korupcije, kosovsko sudstvo treba da sprovede detaljnu analizu aktuelnih nedostataka u pravosudnom sistemu s ciljem da se pokrene reforma koja može da podrži dalje sprovođenje specijalizacije sudova i povećanje broja sudija na osnovu potreba.

Konačno, institucije vladavine prava moraju da povećaju svoje napore u sprovođenju uspešne istrage, krivičnog gonjenja i osude u vezi sa krivičnim delima pranja novca, što takođe zahteva i EU. Pored toga, trebalo bi da ispune svoje institucionalne potrebe kako bi se maksimalno iskoristili njihovi rezultati u tom pogledu. Ove potrebe treba da rešava i Vlada koja treba da osigura da su sve ključne institucije nadležne za borbu protiv pranja novca potpuno opremljene ljudskim resursima, dobro obučene i slobodne od bilo kakvog potencijalnog političkog uticaja.

c) Uloga drugih institucija u istrazi krivičnih dela pranja novca

Slično kao i druge institucije vladavine prava, kosovska policija ima značajnu ulogu u istrazi zločina pranja novca. Policija se i dalje suočava sa brojnim izazovima tokom istrage o zločinima pranja novca, uključujući neformalnu ekonomiju, gotovinski promet novca i neregistrovanu imovinu.⁸⁶ Njena istraga može biti dalje sprečena aktivnostima pranja novca putem međunarodnih transakcija, s osobama koje koriste međunarodne bankarske transfere ili u nekoliko slučajeva i otvaranje “off-

⁸⁵ Ibid.

⁸⁶ KIPRED-ova email komunikacija s kosovskom policijom, Kancelarija za odnose s javnošću, februar 2016.

shore kompanija.”⁸⁷ Stoga, istraga bi trebala da takođe uključi saradnju van Kosova, što predstavlja izazov za kosovsku policiju.⁸⁸ Kako Kosovo nije član UN, ograničeno je u učešću u regionalnim ili međunarodnim telima.⁸⁹ Pored prekogranične nepokretnosti i ograničene međunarodne saradnje, izazov za kosovsku policiju nastavlja da predstavlja nedostatak kapaciteta i stručnosti.

Na primer, Direkcija protiv privrednog kriminala i korupcije ima 14 policijskih istražitelja, dok istražna jedinica za finansije i pranje novca ima samo pet (5) istražitelja.⁹⁰ Druge policijske jedinice mogu takođe da sprovode istrage u vezi pranja novca, ali kao deo drugih krivičnih istraga. Pored ovih nedostataka, izazov za kosovsku policiju su i primeri političkog uplitanja.⁹¹ Uz političke partije od kojih se zahteva da prijave i koje ne prijavljuju svoje finansije Finansijsko-obaveštajnoj jedinici Kosova (FOJ), Kosovska policija do sada nije preduzela nikakvu istragu u tom smislu. Kako je policija i dalje jedan od ključnih istražnih lanaca na Kosovu, policijske strukture se trebaju ojačati da funkcionišu slobodno od bilo kakvog potencijalnog političkog uticaja. Tokom 2014. godine, Finansijska obaveštajna jedinica Kosova je uputila većinu svojih obaveštajnih izveštaja kosovskoj policiji, odnosno 27 izveštaja ili 46%.⁹² Informacije podnose od strane FOJ, nisu bile korisne za kosovsku policiju jer su podnesene samo 2 (dve) krivične prijave protiv šest (6) osoba u slučajevima pranja novca tokom 2014. godine.⁹³ Saradnja u istraživanju i praćenju pranja novca, od strane FOJ i policije Kosova je ključna za efikasnu borbu protiv ovog kompleksnog krivičnog dela.

Kosovska FOJ je relativno nova u iskustvu s mandatom koji je u potpunosti preuzet od EULEKS-a tek u 2012. godini.⁹⁴ Ona ima mandat da traži, prima, analizira i širi informacije od nadležnih organa, i treba da obelodani informacije u vezi potencijalnog pranja novca i finansiranja terorizma.⁹⁵ FOJ deluje s ukupno 18 zaposlenih i dva (2) službenika za vezu, jedan iz carine Kosova i jedan iz kosovske policije. FOJ je takođe bila potpomognuta s četiri (4) službenika EULEKS. Međutim, nakon restrukturiranja EULEKS-a u 2014. godini, niti jedan zvaničnik EULEKS nije ostao u

⁸⁷ Termin ‘offshore’ se koristi za opis stranih banaka, korporacija, investicija i depozita. Kompanija se može legalno prebaciti u stranu zemlju radi izbegavanja poreza ili da bi se koristila blažim propisima. Finansijske institucije offshore se takođe mogu koristiti za nelegalne svrhe kao što je pranje novca ili izbegavanje poreza. Vidi na:

<http://www.investopedia.com/terms/o/offshore.asp>

⁸⁸ KIPRED-ova email komunikacija s kosovskom policijom, Kancelarija za odnose s javnošću, 10 februar 2016.

⁸⁹ Stejt department sjedinjenih država, državna databaza, str.249.

⁹⁰ KIPRED-ova email komunikacija s kosovskom policijom, Kancelarija za odnose s javnošću, 10 februar 2016.

⁹¹ PECK Izveštaj procene 2014, str.15.

⁹² Dodatno, 21 obaveštajna izveštaja ili 36% su upućena Kosovskoj poreznoj upravi, jedan (1) izveštaj je bio upućen STRK, dva (2) izveštaja su bila upućena EULEKS-u i dva (2) Carini Kosova, dok je njih 6 (šest) upućeno međunarodnim FOJ. Vidi FOJ godišnji izveštaj 2014, str.29.

⁹³ KIPRED-ova email komunikacija s kosovskom policijom, Kancelarija za odnose s javnošću, 10 februar 2016.

⁹⁴ Vidi godišnji izveštaj FOJ za 2014, str.8 dostupan na <http://fiu.rks-gov.net/wp-content/uploads/2014/10/Annual-Report-FIU-K-2014.pdf>. Takođe Zakon br. 04/L-148 o ratifikaciji međunarodnog sporazuma između Republike Kosovo i Evropske unije o Misiji za vladavinu prava Evropske unije na Kosovu. Dostupno na:

http://www.mfa-ks.net/repository/docs/Ligji_per_ratifikimin_e_marreshesjes_KS-BE-Eulex_%28anglisht%29-1.pdf

⁹⁵ Njome upravljaju dva tela tj. upravni odbor i kancelarija direktora. Odborom prema važećem zakonu predsedava Ministar finansija koji treba da nadgleda i osigura nezavisnost FOJ. U skladu sa zakonom Ministar nema izvršnu vlast vis a vis FOJ i ne treba da se meša na bilo koji način u predmete u radu FOJ. Direktor vodi rad FOJ i upravlja svakodnevnim dužnostima. Zvanični sajt FOJ na <http://fiu.rks-gov.net/about/?lang=en#about>

jedinici.⁹⁶ Njihov odlazak je značajno smanjio ljudske resurse u okviru FOJ. Do kraja 2017. godine FOJ planira da poveća svoje osoblje s šest (6) novih članova.⁹⁷ Obzirom na značajnu ulogu jedinice u borbi protiv pranja novca biti će potrebno da VK opremi ovu instituciju dovoljnim ljudskim resursima kako bi mogla da ispuni svoj mandat.

Jedinica uglavnom prati fenomen pranja novca i finansiranja terorizma kroz analize izveštaja sumnjivih transakcija (STR) i izveštaja gotovinskih transakcija (GTR). Sumnjive transakcije se prijavljuju FOJ uglavnom iz bankarskog sektora i drugih agencija novčanih doznaka.⁹⁸ Ostali entiteti za koje se zahteva da prijave FOJ, u skladu sa Zakonom o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma,⁹⁹ su advokati, računovođe i revizori, kazina i igre na sreću, političke partije i građevinske kompanije. Međutim, ovi subjekti nastavljaju da ne prijavljuju FOJ.¹⁰⁰ FOJ ovo tumači nedostatkom volje tih entiteta da postupaju u skladu s zakonom. Činjenica je zabrinjavajuća kada se uzme u obzir da političke stranke ne prijavljuju, uz najmoćnije privredne kompanije na Kosovu koje su blisko povezane sa političkim partijama, i nastavljaju da dobijaju sredstva u vidu javnih tendera. Na primer, procenjeno je da je od avgusta 2007. do maja 2014. nekoliko donatora političkih partija na vlasti - privrednih subjekata i vlasnika - steklo oko 220 miliona evra u vidu javnih tendera.¹⁰¹ Nedostatak izveštavanja i izvora finansiranja političkih stranaka stalno smanjuje napore za jačanje vladavine prava na Kosovu.

Osim FOJ, druga važna institucija u prevenciji i borbi protiv pranja novca je Centralna banka Kosova. U skladu sa Zakonom o Centralnoj banci, ova institucija je isključivo odgovorna za licencu, nadgledanje i regulaciju finansijskih institucija.¹⁰² Prvobitno, Zakon iz 2010. o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma, nije predviđao nikakv poseban mandat ove institucije u vezi s merama protiv pranja novca.¹⁰³ Tek 2013. godine, kada je izmijenjen dotični zakon, uključen je dodatni član koji daje Centralnoj banci nadležnost da vrši inspekcije usaglašenosti. Međutim, po ovom članu Centralna banka je odgovorna za nadzor nad sprovođenjem odredaba zakona od strane entiteta pod njenim nadzorom samo ako FOJ delegira pravo na nadgledanje u pismenom sporazumu.¹⁰⁴ Stoga su FOJ i Centralna banka potpisali Memorandum o saradnji kojim se daje nadležnost Centralnoj banci da zajedno sa FOJ nadgleda i osigurajava usklađenost AML/CFT od strane banaka, mikro-finansijskih institucija, deviznih biroa i drugih agencija za transfer novca, kao i osiguranja, hartija od

⁹⁶ FOJ godišnji izveštaj 2014, str.12.

⁹⁷ E-mail komunikacija KIPRED-a s FOJ I Ministarstvom finansija, mart 2016.

⁹⁸ FOJ godišnji izveštaj 2014, str.19.

⁹⁹ Vidi članove od 24 do 28 Zakona, dostupno na: <http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2010-196-eng.pdf>

¹⁰⁰ FOJ godišnji izveštaj 2014, str.19.

¹⁰¹ Organizacija za demokratiju, anti-korupciju i dostojanstvo - Čohu, Kosovski centar za istraživačko novinarstvo (KCIN), Preportr, Periodična novina br.14, str.2. Dostupno na, http://preportr.cohu.org/repository/docs/1509-Preportr14ENG_290445_606574.pdf

¹⁰² Zakon br. 03/L-074 o Centralnoj banci Kosova, član 42, Nadgledanje i regulisanje finansijskih institucija. Dostupno na: http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_03-L074_en.pdf

¹⁰³ Zakon br.03/L - 196 o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma

¹⁰⁴ Zakon o izmenama i dopunama zakona br. 03/l-196 on the prevenciji pranja novaca i prevenciji finansiranja terorizma.

vrednosti i drugih nebankarskih finansijskih aktivnosti.¹⁰⁵ U skladu s tim, Centralna banka je restrukturirala svoj nadzorni okvir i osnovala Jedinicu za sprečavanje pranja novca, koja izveštava direktno Zameniku guvernera koji je odgovoran za finansijski nadzor.¹⁰⁶

d) Koordinacija napora u borbi protiv pranja novca

Borba protiv pranja novca uključuje nekoliko aktera, od kojih svaki ima zadanu ulogu da izveštava i da se bori protiv potencijalnih aktivnosti pranja novca. Interni izazov za ove institucije su nedostatak kapaciteta i ograničena stručnost da se bave krivičnim delom pranja novca, dok su agencije za sprovođenje zakona i dalje u početnoj fazi stvaranja adekvatnih i sistematskih mehanizama za međuagencijsku razmenu informacija i saradnju. Dobijanje informacija od strane različitih institucija koje imaju mandat da izveštavaju o finansijskim obaveštajnim strukturama ograničava istragu, optužnice i osude pranja novca.¹⁰⁷ Zajednički sistem baze podataka institucija vladavine prava koji bi poboljšao ukupno statističko upravljanje podacima nastavlja da bude nefunkcionalan. Među ostalim izazovima su i nedostatak verodostojnih podataka o slučajevima pranja novca i osudama i konačnim presudama koje su izvršene od strane sudova.¹⁰⁸

Da bi se poboljšala među-institucionalna saradnja, 2014. stvoreni su zajednički mehanizmi za razmenu informacija između agencija koje rade u oblasti finansijskog kriminala. Sporazum o saradnji je postignut između FOJ, državnog tužioca, Kosovske policije, carine Kosova i poreske uprave, sa ciljem razmene informacija, procene analize rizika i koordinacije.¹⁰⁹ Još jedan sporazum o saradnji je potpisan u novembru 2014. godine između FOJ i Agencije za civilnu registraciju (ACR).¹¹⁰ Cilj ovog sporazuma bio je da se poboljša saradnja između ove dve institucije u cilju unapređenja sprečavanja pranja novca, osiguravajući razmenu informacija kroz pristup bazama podataka.¹¹¹ Koordinacija i saradnja između nadležnih institucija za borbu protiv krivičnog dela pranja novca i dalje zaostaje i ono što je dogovoreno na papiru je slabo sprovedeno.

FOJ razmenjuje informacije u vezi s pranjem novca uglavnom putem online sistema poznatog kao goAML.¹¹² Forme izvještavanja goAML omogućavaju entitetima da prijave svoje analize putem narativnog teksta uz prilog referentnih dokumenata, ukoliko entitet želi da obezbedi informacije u prilog svojih sumnji.¹¹³ Ipak, FOJ je u većini slučajeva dužna da zatraži dodatne informacije od entiteta koji izveštavaju. Pored toga, pristup FOJ raznim bazama podataka nije u potpunosti zadovoljavajući, što negativno utiče na analitičku funkciju jedinice.¹¹⁴ Stoga, i analitičke i finansijske

¹⁰⁵ Vidi PECK Izveštaj procene, str. 45, 2014.

¹⁰⁶ Ibid.

¹⁰⁷ Vidi PECK Izveštaj procene, str.15.

¹⁰⁸ FOJ Godišnji izveštaj 2014, str.7.

¹⁰⁹ FOJ Godišnji izveštaj 2014, str.31.

¹¹⁰ Ibid.

¹¹¹ FOJ Godišnji izveštaj 2014, str.47.

¹¹² Standardni softver sistem Kancelarije za droge i kriminal Ujedinjenih Naroda (UNODC) koji je dostupan Finansijskim obaveštajnim jedinicama da se bore protiv finansiranja terorizma i pranja novca.

¹¹³ PECK Izveštaj procene 2014, str.105.

¹¹⁴ PECK Izveštaj procene, 2014, str.14.

institucije FOJ su i dalje preopterećene, jer su primorane da izdvoje dodatna sredstva da odgovore na različite zahteve, umesto da se fokusiraju na povećanje kvaliteta izveštaja koji se dostavljaju FOJ.¹¹⁵

Loš kvalitet izveštavanja entiteta koji podnose izveštaje FOJ je dodatno otežan potpunim nedostatkom povratnih informacija FOJ entitetima koji izveštavaju, a koje se odnose na ishod istrage u specifičnim slučajevima. Sama FOJ se suočava sa sličnim problemima jer su obim i kvaliteta povratnih informacija koje dobija o ishodu izveštaja koji su podneti policiji i državnom tužiocu Kosova veoma niski i nesistematični.¹¹⁶ Pored toga, nedovoljno je zajedničko institucionalno rukovođenje slučajevima pranja novca. Na primer, u 2014, FOJ je sprovela samo dva (2) zajednička projekata analize/istrage s drugim nadležnim institucijama.¹¹⁷ Uzimajući u obzir složenost krivičnog dela pranja novca i ograničena stručna znanja u borbi protiv ovog fenomena, kosovske institucije treba da rade na daljem povećanju zajedničkih napora i napredaka u istrazi i krivičnom gonjenju zločina pranja novca.

Sadašnji nedovoljni institucionalni kapaciteti FOJ takođe podrivaju saradnju FOJ s domaćim vlastima, pristup informacijama i poboljšanje kvalitete analize od strane jedinice.¹¹⁸ Na primer, broj obaveštajnih izveštaja koji je FOJ distribuirala nacionalnim institucijama i međunarodnim partnerima, smanjen je sa 74 izveštaja distribuiranih u 2013. na 59 izveštaja distribuiranih u 2014.¹¹⁹ Od ukupnog broja izveštaja upućenih nadležnim institucijama u 2014. godini, samo jedan (1) izveštaj je dostavljen Specijalnom tužilaštvu Kosova i 27 izveštaja su upućena kosovskoj policiji.¹²⁰

Konačno, slab odziv ovlašćenih institucija se nastavlja uprkos tome što im je ponuđena značajna obuka da poboljšaju svoju profesionalnu stručnost u istraživanju, gonjenju i osudi zločina pranja novca. Međutim, česte promene u zakonodavstvu otežale su takođe i tužilaštvima i sudovima da prate tempo zakonskih promena.¹²¹ U međuvremenu, nekoliko obuka je pruženo Carini Kosova i FOJ u vezi aspekta pranja novca i finansijske analize.¹²² Kosovski institut za pravosuđe (KIP) je tokom 2015. godine organizovao 15 treninga za sudije i tužioce na teme korupcije, organizovanog kriminala, pranja novca i drugog srodnog finansijskog kriminala.¹²³ Najmanje sedam (7) treninga je predviđeno da se održi u 2016. godini.¹²⁴ Ipak, nivo znanja pri pružanju obuke koja se odnosi na

¹¹⁵ Ibid.

¹¹⁶ PECK Izveštaj procene, str.14.

¹¹⁷ FOJ Godišnji izveštaj, str.27.

¹¹⁸ PECK Izveštaj procene 2014, str.12.

¹¹⁹ FOJ Godišnji izveštaj 2014, str.28.

¹²⁰ Drugih 21 slučajeva je poslato Poreskoj upravi Kosova, dva (2) izveštaja su bila upućena EULEKS-u, dva (2) Carini Kosova i šest (6) izveštaja međunarodnim FOJ. Ibid. str.29.

¹²¹ KIPRED-ov razgovor s zvaničnikom iz Kosovskog instituta za pravosuđe, januar 2016 U Prištini.

¹²² Takođe su drugi akteri bili učesnici treninga poput istražitelja kosovske policije, tušioaca, sudija, poreznih inspektora i banaka. Vidi PECK Izveštaj procene, str. 117.

¹²³ Izjava zvaničnika Kosovskog instituta za pravosuđe na okruglom stolu organizovanom od strane KIPRED-a i Syri i Vizionit, 31. mart 2016. U Prištini.

¹²⁴ Ibid.

temu pranja novca je i dalje ograničen i često su sudije i tužioci na istom nivou znanja s trenerima.¹²⁵ Iz tog razloga, u porastu je broj treninga koje pružaju Tužilački savet Kosova i Sudski savet Kosova u saradnji s donatorima.¹²⁶ Neophodno je stvoriti poseban plan obuke u saradnji sa svim zainteresovanim stranama. Osim toga, mora biti povećana učestalost specijalizovanih obuka za osoblje za sprovođenje zakona i za tužioce, i nivo pristupa znanju ponuđene obuke treba biti izjednačen i prilagođen potrebama institucija koje se bave krivičnim delima pranja novca.

V. Zaključak i preporuke

Zaključno, Kosovo je pokazalo ograničen napredak u borbi protiv pranja novca, uprkos postojanju strateškog i zakonodavnog okvira. Ključna komponenta, politička i institucionalna volja, izgleda da nedostaje, dok EU i dalje uslovljava Kosovu da pokaže rezultate u borbi protiv ovog fenomena. Stoga, institucije vladavine prava se podstiču od strane EU da značajno ojačaju svoju predanost da krivično gone slučajeve pranja novca i da preduzmu odgovarajuće mere kako bi se povećao broj slučajeva koji završavaju optužnicama, osudama i konačnim izvršenim presudama. Nadalje, ograničeno članstvo Kosova u međunarodnim telima i forumima koji se odnose na pranje novca takođe otežava pravilnu istragu u ovim slučajevima.

U međuvremenu, ključne institucije vladavine prava koje imaju mandat za borbu protiv pranja novca, nastavljaju da pate od nedostatka institucionalnih kapaciteta, nedostatka saradnje i potencijalnih političkih uplitanja. Izazove pre svega predstavljaju uspešni rezultati istraga, optužnica i pravosnažnih presuda o zločinima pranja novca. S razmerom u 2015. godini od 1 osobe (slučaja) koji su proglašeni krivim za pranje novca od strane kosovskih sudova i 83 % slučajeva koji su nerešeni i preneseni u 2016. godinu od strane kosovskog Specijalnog tužilaštva, Kosovo izgleda da znatno zaostaje u uspostavljanju efikasne evidencije optužnica i osuda.

Kosovske institucije vladavine prava treba ukupno da povećaju svoje napore za poboljšanje rezultata u borbi protiv krivičnog dela pranja novca. Pored toga, treba da se obezbedi istraga i krivično gonjenje veza između politike i sumnjivih poslovnih aktivnosti, uključujući građevinsko područje. S obzirom da je zločin pranja novca često povezan s drugim zločinima, kosovske institucije vladavine prava treba da se pozabave aktivnostima koje prethode pranju novca, uključujući korupciju visokog profila, sivu ekonomiju i utaje poreza. Dalje, godišnje bogatstvo koje prijavljuju javni funkcioneri predstavlja neobjašnjivo bogatstvo kada se upoređi s njihovim godišnjim prihodima, i može poslužiti kao koristan trag za vođenje potencijalnih istraga o pranju novca i poslova u vezi korupcije. Bez zaustavljanja nekažnjivosti javnih funkcionera visokog profila na Kosovu kroz ne-selektivni pristup sudovima, Kosovo neće moći da ostvari napredak u stvaranju stabilne i funkcionalne države za svoje građane.

¹²⁵ KIPRED-ov intervju s zvaničnikom KIP, januar 2016.

¹²⁶ KIPRED-ov intervju s zvaničnikom KIP, januar 2016.

U cilju poboljšanja borbe protiv zločina pranja novca, KIPRED i SIV predlažu sledeće preporuke za kosovske institucije:

- Novi nacrt Zakona za sprečavanje pranja novca i suzbijanje finansiranja terorizma trebao bi da predvidi da spuštenu prag za izveštavanje za NVO, kako je sada predviđen u novom nacrtu zakona, treba da se ukloni jer utiče na nezavisni rad NVO sektora. Dalje, uz odgovarajuće zahteve izveštavanja razvijene za nevladin sektor u skladu sa FTAF preporukom 8 kosovske institucije treba da rade i na usvajanju novog Zakona o slobodi vere, kako bi nadgledale sva sumnjiva sredstva iz inostranstva i unutar Kosova, jer se organizacije sa humanitarnim i verskim karakterom ili udruženja ne smatraju NVO, što izdvaja ovaj sektor od bilo kojih obaveza izveštavanja;
- Pored Nacionalne procene rizika od pranja novca, kosovske institucije, u saradnji sa drugim zainteresovanim stranama, kao što je civilno društvo, treba da razviju sektorske procene rizika, uz davanje prioriteta već poznatim oblastima visokog rizika, kao što je izgradnja. Ove procene rizika treba da budu pretočene u konkretne planove akcije sa utvrđenim ciljevima i rezultatima;
- Koordinacija između institucija vladavine prava koje imaju mandat za borbu protiv slučajeva pranja novca treba da se dalje unapredi. Finansijska Obavještajna Jedinica posebno mora da ojača komunikaciju i saradnju s entitetima kojim izveštavaju i drugim organima vladavine prava, uključujući policiju i tužilaštvo. Sve zainteresovane strane moraju da povećaju zajedničke napore i da daju povratne informacije svakoj uključenoj instituciji kada se radi o slučajevima pranja novca putem održavanja redovnih sastanka koordinacije od slučaja do slučaja;
- Istražni kapaciteti svih zainteresovanih strana bi trebalo da se povećaju, posebno specijalnog tužilaštva, odeljenja sudova za teška krivična dela i agencija za sprovođenje zakona. Posebno FOJ mora hitno popuniti svoje potrebe za ljudskim resursima koje su rezultat odlaska zvaničnika EULEKS-a. Osim toga, istražne i tužilačke deficite na Kosovu treba uputiti Vladi kroz sprovođenje redovnih strateških i budžetskih mišljenja, kako bi nadležne institucije mogle da ispune svoj mandat u borbi protiv pranja novca i drugih slučajeva organizovanog kriminala;
- Kako je pranje novca je relativno nova oblast za kosovske institucije i imajući u vidu loše rezultate optužnica i osuda, profesionalni kapaciteti nadležnih institucija treba da se dalje povećaju. FOJ, kosovska policija, tužilaštvo i druge institucije, treba da nastave da sprovode i pohađaju specijalizovanu obuku u ovoj oblasti i da povećaju frekvenciju obuke po potrebi;
- Vlada Kosova treba da pokaže spremnost da stvori neophodne preduslove institucijama vladavine prava Kosova u borbi protiv pranja novca, osiguravajući da je njihov rad slobodan od bilo kakvih političkih uplitanja. Osim toga, licima koja prijavljuju potencijalne aktivnosti

pranja novca treba ponuditi neophodnu institucionalnu zaštitu i motivaciju, uz završetak aktuelnih praksi suspenzije i drugih mera;

- Konačno, kosovske institucije vladavine prava treba da se bave aktivnostima koje prethode pranju novca, uključujući korupciju visokog profila, sivu ekonomiju i utaje poreza. Dodatno, godišnje bogatstvo koje prijavljuju javni funkcioneri predstavlja neobjašnjivo bogatstvo kada se upoređi sa njihovim godišnjim prihodima, i treba da posluži kao koristan trag za vođenje potencijalnih istraga o pranju novca i poslova u vezi korupcije;

VI. Aneks

Tabela 1.3: Status krivičnih dela povezanih s pranjem novca u STRK za period 2014 - 2015										
Specijalno Tužilaštvo Republike Kosova (STRK)	Ukupan broj slučajeva u radu	Ukupan Broj osoba u slučajevima u radu	Broj rešenih slučajeva	% rešenih slučajeva	Broj osoba čiji su slučajevi rešeni	% osoba čiji su slučajevi rešeni	Broj nerešenih slučajeva	% nerešenih slučajeva	Broj osoba čiji su slučajevi nerešeni	% osoba čiji su slučajevi nerešeni
Godina 2014	42	117	14	33%	37	32%	28	67%	80	68%
Godina 2015	36	106	6	17%	14	13%	30	83%	92	87%

Izvor: Tužilački savet Kosova

Tabela 1.4: Podnosioci krivičnih izveštaja o slučajevima pranja novca, period 2014-2015									
Po podnosiocu krivičnog izveštaja	Godina 2014			Godina 2015					
	Ukupno		%	Ukupno		%			
	Izveštaji	Osobe	Izveštaji	Osobe	Izveštaji	Osobe	Izveštaji	Osobe	
Agencija protiv korupcije	1	3	9%	12%					
Carina Kosova	1	1	9%	4%					
EULEKS									
Primljeno u nadležnost	2	2	18%	8%					
Finansijska obaveštajna jedinica (FOJ)	1	2	9%	8%	1	2	11%	7%	
Kosovska policija	5	14	45%	56%	7	21	78%	78%	
Tužilac po samoinicijativi					1		11%	15%	
Drugo (građani....)	1	3	9%	12%		4			
Ukupno	11	25			9	27			

Izvor: Tužilački savet Kosova

Tabela 1.5: Radnje tužilaca tokom postupka za rešavanje slučajeva pranja novca, period 2014-2015								
Specijalno Tužilaštvo Republike Kosova (STRK)	Broj zahteva za dodatne informacije	Broj zahteva za naloge za tajne mere	Broj odluka da se započne istraga	Broj zahteva za pritvor	Broj zahteva odobrenih od strane sudova	Broj odluka da se proširi istraga	Obustava postupka	Nastavak postupka nakon obustave istrage
2014	34	9	27	2	1	3	6	1
2015			18	1	1	2	9	

Izvor: Tužilački savet Kosova